

УДК 636.082.26

ПТАХІВНИЦТВО ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ В ПЕРІОД ФОРМУВАННЯ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Н.О.Аверчева, аспірант

Херсонський державний аграрний університет

В умовах нерегульованого ринку птахівничі господарства опинилися в не вигідному економічному становищі, оскільки їх економіка значною мірою залежить від вартості матеріально-технічних засобів, особливо кормів. Високі витрати виробництва стали причиною низької конкурентоспроможності продукції на ринку, що в свою чергу призвело до зниження обсягів виробництва, подальшого зростання всіх видів витрат і дефіциту обігових коштів. Крім цього, реформування сільського господарства, яке проводилося без достатнього теоретичного обґрунтування і врахування особливостей галузі і регіонів, призвело до формального підходу, простої зміни назв господарств без удосконалення виробничих відносин. Прива-

тизація і передача підприємств у власність колективів не підвищили мотивації праці і її продуктивності.

Проте, в останні роки в Україні намітилася чітка тенденція до відродження птахівництва. Висока якість продукції і доступна ціна відомих торговельних марок “Наша ряба”, “Гаврилівські курчата” дозволили їм стати конкурентоспроможними на ринку і зайняти значне місце у раціоні громадян. Звісно, що основою успіху стали значні інвестиції і технологічне переозброєння спеціалізованих підприємств на рівні світових стандартів, що для окремих областей, зокрема Херсонської, ще недоступно.

Птахівництво Херсонської області перебуває у кризовому стані, яке і на сьогодні супроводжується зменшенням обсягів виробництва і зниженням економічної ефективності. В зв'язку із цим метою наших досліджень є визначення резервів зростання обсягів виробництва продукції птахівництва на основі підвищення економічної ефективності і конкурентоспроможності галузі.

Аналіз показників динаміки за даними таблиці 1 свідчить, що виробництво за останні роки залишається майже на одному рівні. Відзначимо найбільше виробництво яєць в 2002 році – 279,7 млн. шт., але до рівня 1990 року – це лише 70%. Порівняння обсягів виробництва населення і сільськогосподарських підприємств не на користь останніх. Якщо у 1990 році питома вага сільськогосподарських підприємств у виробництві яєць і м'яса птиці становила відповідно 69 і 48%, то у 2003 році – 29 і 13%.

Таблиця 1

**Середньорічний рівень виробництва
продукції птахівництва в Херсонській області**

Показники	Роки					2003 р. у %	
	1990	2000	2001	2002	2003	1990	2000
Виробництво яєць, млн. шт.	392,8	189,8	216,9	279,7	220,5	56,1	116,1
в т.ч. с.-г. підприємства, %	69,2	26,6	31	42,6	27,8	-	-
особисті підсобні господарства, %	30,8	73,4	69	57,4	72,2	-	-
М'яса птиці (у живій вазі), тис.т	32,8	7,3	8,2	8	7,5	22,8	102,7
в т.ч. с.-г. підприємства, %	48,4	13	9,1	15	13,3	-	-
особисті підсобні господарства, %ОПГ, %	51,6	87	90,9	85	86,7	-	-

Характерною особливістю останніх років не тільки в Херсонській області, а й в цілому по Україні, є збільшення долі продукції птахівництва, що виробляється неспеціалізованими господарствами. Для більшості з них птахівництво є новою галуззю, якій не вистачає ні відповідних спеціалістів, ні науково-технічної, нормативної документації. В процесі освоєння нового виду діяльності вони допускають багато помилок у дотриманні технологічних вимог вирощування і утримання птиці. Як наслідок це призводить до низьких виробничих показників і збитковості нових птахівничих господарств.

Скорочення виробництва м'яса птиці в області не припинено і на сьогоднішній день. Загальне виробництво скоротилося на 25,3 тис.т (в 4,4 рази) порівняно з 1990 роком, за рахунок сільськогосподарських підприємств — на 14,9 тис.т (59%) і господарств населення — на 10,4 тис.т (41%). Якщо в розрахунку на душу населення в 1990 році в області було вироблено 313 яєць і 19,6 кг м'яса птиці, то в 2002р. — лише 240 шт. яєць і 5,1 кг м'яса птиці.

Вихід із кризового стану полягає, на наш погляд, в підвищенні економічної ефективності галузі птахівництва. Успішне рішення цієї актуальної проблеми відкриє нові можливості для прискорення темпів розвитку галузі і надійного забезпечення населення області високоякісними дієтичними продуктами.

Показники економічної ефективності галузі птахівництва по Херсонській області, що відображені в таблиці 2, свідчать про крайній занепад, збитковість і банкрутство птахівничих підприємств. Так, в 2003 році із 19 господарств, які виробляли птахівничу продукцію, 13 були збитковими. Слід відзначити, що зміна форм власності у господарствах привела до зміни і порядку подачі статистичної звітності. Так спеціалізовані господарства САТВТ "Ольгівське", ТОВ "Ювілейне", на долю яких припадає значна частина виробленої продукції, втратили обласне підпорядкування і не подають форми статистичної звітності про кінцеві результати діяльності.

У 2002 році виробництво яєць, яке в попередні роки було прибутковим, принесло господарствам збитки. Рівень збитко-

вості — 2,3%. У 2003 році в зв'язку із несприятливими природно-кліматичними умовами, низьким забезпеченням господарств кормами рівень збитковості при виробництві яєць становив 24,7%, а при виробництві м'яса птиці — 42,8%. Це пов'язано з тим, що ціна реалізації не відшкодувала витрати і була менша, ніж собівартість. Виробництво м'яса за останні роки приносить господарствам збитки в розмірі 21-42 коп. на кожну гривню витрат. Показники спеціалізованих господарств значно вищі. Рівень рентабельності виробництва яєць у ВАТ ППР “Придніпровський” становить 44,4%, а виробництва м'яса птиці в ЗАТ “Чорнобаївське” — 27,1%. М'ясо бройлерів складає в цьому господарстві 32% від загальної реалізації.

Таблиця 2

**Показники економічної ефективності виробництва
продукції птахівництва в сільськогосподарських
підприємствах Херсонської області**

Показники	Яйця			М'ясо птиці		
	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.
Продуктивність птиці, шт., г	147	226	205	12,7	5,1	7,1
Витрати на одиницю продукції, грн. люд.-год.	180,09 76,3	217,65 17,9	192,35 6,7	588,55 36,4	603,09 84,2	732,22 67,9
Собівартість одиниці продукції, грн.	194,42	209,96	196,62	668,17	790,32	603,53
Ціна реалізації, грн.	197,8	229,84	192,02	413,04	553,81	472,56
Прибуток (збиток -), грн.	3,38	19,88	-4,6	-255,03	-236,51	-130,97
Рівень рентабельності, %	1,7	9,5	-2,3	-38,2	-29,9	-21,7

Як висновок до приведеного аналізу, слід відзначити, що для підвищення економічної ефективності птахівництва області, необхідно вжити ряд заходів на рівні окремих підприємств і держави в цілому.

В Україні розроблено цільову програму “Птахівництво” до 2010 року, при здійсненні основних положень якої, птахівництво отримає надійну підтримку з боку держави. В першу чергу спеціалізовані підприємства потребують технічного переозброєння, впро-

вадження ресурсозберігаючих технологій, інновацій на основі довгострокових кредитів і інвестицій [2]. Відродження власної племінної бази в області і забезпечення господарств перспективними кросами птиці також вимагає значних коштів. Крім цього, необхідно повною мірою використати наявний потенціал птахофабрик.

Для підвищення ефективності виробництва доцільна інтеграція комбікормових, виробничих та переробних підприємств. Перспективними в сучасних умовах є виробничо-фінансові об'єднання із закінченим циклом відтворення, до складу яких входить виробник (птахівниче підприємство), комбікормовий завод, підприємства фірмової торгівлі, комерційний банк. Така вертикальна інтеграційна модель дає можливість здійснювати повномасштабний контроль за процесом виробництва і реалізації на всіх етапах [3]. Проте, створена в області мережа фірмової торгівлі "Чорнобаївська птиця" не витримала конкуренції на ринку з дешевою імпортною продукцією.

Складові успіху на рівні підприємства загальновідомі. Це високопродуктивна птиця, високоякісна годівля і дотримання всіх технологічних вимог. Головним для підвищення показників ефективності є зростання продуктивності птиці, яке в основному залежить від збалансованості комбікормів. Через недостатність обігових коштів і високі ціни на комбікорми промислового виробництва (1,5-1,7 тис. грн.) господарства змушені використовувати корми власного виробництва, розширювати площі землекористування і посівні площі кормових культур. Так в 2002 році ЗАТ "Чорнобаївське" збільшило площу землекористування з 33 до 861 га за рахунок орендованих земель з метою обмеження впливу на виробництво вартості купованих кормів. Ці заходи дозволили зменшити вартість кормів на 26% (від 50,2 до 39,8 грн.). Але слід зазначити, що корми власного виробництва незбалансовані за необхідними елементами, тому витрати кормів у господарстві в розрахунку на 1000 шт. яєць зросли від 1,8 до 2,2 ц корм. од., продуктивність курей зменшилася від 204 до 196 шт., собівартість продукції зросла від 178 до 194 грн.

Таким чином, сучасні ринкові умови ставлять нагальне за-

вдання не тільки відродження промислового птахівництва і зростання обсягів виробництва, а й підвищення економічної ефективності і на цій основі — конкурентоспроможності галузі в новостворених аграрних формуваннях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Херсонщина у цифрах. Статистичний довідник. – ВКМП – 2002
2. Брунь С. Завтрашній день вітчизняного птахівництва // Сільський час. – 2003.- №90 (470).- С. 5
3. Мельник Б. Розвиток інтеграційних процесів у промисловому птахівництві // Економіка АПК.- 2000.- №.- С. 59-62.